

Taler til rosporten

av

Leif S. Rode

Idrett

1937

Idrett, det er fyrig glede over det å være til
rustning under livets alvor, virket under lek og spill.
Idrett, det er innbitt vilje, «jeg»ets kamp for egen munn,
Hvor man ikke under andre selv et femtedels sekund.
Men er også offertanken, kravet til den unge mann,
at hans egen lyst må vike, når det gjelder lag og land.
Idrett, det er ungdoms feste, manndomsprøven mangen gang,
tidens arbeidstempos sterke, sunde akkompagnement.
Idrett, det er folkehelsens blanke, skarpe rydningsplog,
idrett, det er eventyr med sol og sjø og sne og skog.
Idrett, det er bånd som binder gjennom lange vennskapsår,
selv om forskjellen er stor i både alder stand og kår,
Idrett, det er *overskudd*, er liv og ungdom i potens,
som ødsler med sitt kraftforbruk – mens *skaper* kraft imens!

GAUDEAMUS IGITUR ★

Tale ved høstfesten i Norske Studenters Roklub 17. september 1939

«Gaudeamus» sier sangen,
«Gled deg i din ungdoms vår.
Tidsnok alderen tar deg fangen
så du tritt i jorden går».
«Gled deg» det er grunnmotivet,
gled deg over ungdomslivet. –

Styret ba mig om å prøve
å slå an den festakkord.
Men der ute lysner løvet
med den første gule bord,
og tre timers flytur bare
herfra – meier dødens ljå!
Så en riktig festfanfare
kan jeg ikke få til nå.

Men den ungdom klubben eier
og som møter op her årlig
tenker jeg nok sikkert greier
å få selv *slik* høstfest – vårlig.
Og vel besett
så er det rett:
Fordum Frankriks fangne adel
i sitt conciergerie
lot sin Pegasus få sadel
skrev og spilte – «comédie».

Og om Nygaardsvold sa: «Stans gamp!»
til de fleste motorhester
og såret næringer til blods,
har Ullevål i dag hatt landskamp
og landskamper er alltid *fester*
selv for et publikum til fots. –

Den Norske Roklubb i Berlin
får kanskje sløyfe slutningsfesten.
Med sorg og savn er den ringt inn
og festen kunne såre «nesten».
Men vi som sitter for oss selv
må kunne feste litt i kveld.

Ja, vi *skal* feste, jeg synes nemlig
det vil være utakknemlig
om vi her oppe skjulte gleden
over det at vi har freden. –
Ennu stenger ingen mur -
gaudeamus igitur!

Vi vet jo ikke om det varer,
de øker stadig krigens farer.
Vårt gamle samlingsord «Alle mann klar!»
i dag alt så selsom en dobbeltbunn har.
Når det neste gang lyder – betyr det at våren
skal blinke i andre slags våpen enn åren?

På «Alle mann klar» følger vanligvis «Ro!»
Altså: Gå løs! Tør vi våge å tro
at nu også *det* ord med dobbeltbunn kommer,
at neste vår gir oss *nettop* en sommer?
En verden står vekket med *alle mann klar!*
Et startsekunds ophold dog ennu vi har.
Må der fremstå en røst med slik velde og tro
at den skaper *Silentium* når *den* tordner «Ro!»

Men selv om vi blir nødt igjen
til å ha mørklagt ute og inne,
så kan vi ikke godt gå hen
alt nu og mørklegge *sinnen*. -
Lever vi til krigens slutt
da blir det dobbelt festsalutt,
da går vi helt klar av krigens smerte
blir *festbål* hvor det nu er kjerte.
Men kjerten, festens lille bluss

skal onkel Jens og yngste russ
la brenne! Se bare fjorden:
Midt under melding om myrdende slag
speilet den himlen i solgull i dag -
et jublende «Deilig er jorden».

Så: «Pereat tristitia» -
ned med allslags tristhet ja!
Med tusenårig tradisjon
har Gaudeamus runget.
Tross – nei – i vår situasjon
skal sangen just bli sunget.
Den fordel skal en ungdom ha
at den har lov å være glad,
har lov å glemme bombeild
i styrken ved å være til. -
Glem verdens vading gjennom vold,
at livets røst er stemt i moll.
Spill op orkester! Spill i *dur* -
til Gaudeamus Igitur!

★ *Gaudeamus igitur*, også kjent under tittelen *De brevitae vitae* («livets forgjengelighet»), er en gammel studentsang som er i bruk i store deler av verden. Som regel synges den med tekst på latin, selv om den er gjendiktet til mange språk.

I dag har vi intet orkester.

Tale ved sesongslutt i Norske Studenters Roklub 15. september 1940

Jeg sa i fjor fra denne plass,
da tiden tok til å bli krass,
og det var krig i Polen,
at ut fra ungdommens natur
var «Gaudeamus igitur»
allikevel parolen.
Glem, sa jeg, verdens vé og vold,
at tidens røst er stemt i moll.
Spill opp orkester! Spill i dur
til «Gaudeamus igitur»!

Det kom en vinter etter det. –
En Fimbulnatt, hvor Finlands sne
ble siste kolde leie
for tusenvis av unge håp,
som fikk Karelens heltedåp,
men så ble dødens eie. –
Og krigens gru skrev nye ark:
fra Polens vide slettemark
og Finlands knuste byer
ble tirsdag 9de april
vårt eget Norges vårsolssmil
feid bort av bombeskyer.

Og i år har vi intet orkester. –
Vi sitter i blendet bur.
Vi sløyfer de støyende fester
med dansrytmens hektiske dur,
og vi sløyfer åpnings sangen.
"Gaudeamus igitur"
ville denne gangen
skurre litt i klangen.

Nei, i dag har vi intet orkester,
vi sitter i blendet bur,
men også i dag har vi gjester
om enn av en egen natur.

Da vårnatten bød skaresnø
i Nordmarksløypen gjaldt det
å komme skjult og fort av sted
og N.S.R. gikk mannsterk med
da Nordmarksløypen kalte.
Ved Stryken, Haugsbygd, Bråstad bro
ja, nedi Romsdalsskyggen
ble håndslag vekslet mellom to
som sist traff sammen for å ro
her utpå båthusbryggen.
Vår røde farge har de møtt
så mange fine vårer,
men også blodet skyllet rødt
i deres egne årer.
Nå var det hele Norges sak
og ei blott lek på vannet
og ikke «ti og tyve tak»,
men alt satt inn for landet.

Det ble ikke søtkosts, rosin og korinter
det ble smalhans med bomberegns gru,
det var 80 med i «beredskap» i vinter,
og sikkert det dobbelte nu. –

Jeg husker stemningen i vår
da dere kom tilbake,
den var nok på en måte sår
men ryggene var rake.

Og nye folk kom hjem hver dag
til våre båters spanter,
de slo inn som i dueslag
fra alle landets kanter.

Mens venn forhørte seg om venn,
Om han var kommet hjem igjen,
vi fikk i en intens fortetning
hver enkelts frontberetning.
Og snakken gikk: «Hvor langt kom du?»
«Hvordan kom du avgårde?»
Og slit og farer minket nu
om de var nokså hårde.
I skuffelsen den sugende,
i alt det triste knugende
et fargemettet islett gikk
av spenning, ja av besk komikk,
for galgenhumor redder
seg selv fra frontgeledder.

Og falt det bitre ord og slikt
en ting dog alle bar med:
gleden å ha gjort sin plikt
at de iallefall var med.
Og med den ånd som byggetuft
steg opp om båthusbryggen
et land tross alt i vårrik luft
som reiste seg *mot all fornuft* –
og som kan rette ryggen. –

Men ikke alle mann kom hjem!
Et par fant djerne veier frem,
men ingen sti tilbake.
Og ved vårt tilrop: «Alle klar!»
vi savnet en og annen kar
i år ved åretaket.
Et skap som før ble flittig brukt
står tomt med gammelt kort på,
for krefter, som med alt fikk bukt,
var nå tatt selv for hårdt på.
Nå satt jo ingen cox der bak
som takten klokt beregnet,

nå drog de blindt for Norges sak
og drog – helt til de segnet.

I dag har vi intet orkester,
vi sitter i blendet bur,
men også i dag har vi gjester
og *nettopp* bak blindingens mur.
Vi spør oss nå kan hende vi
som ennå har liv som skal *leves*
om det som sluttet, som de fikk *gi*
skal være gitt forgjeves.
Var nytteløs den valgte vei? Nei!

De bød oss tvang, vi skulle godta'n
hvis ikke fikk vi svolk. –
At vi tross alt gjorde motstand
gir tro på vår fremtid som folk.
Og når vår nye dag står ren
og frigjort fram omsider
de falne skjenker byggesten
til Norges nye tider!

Vi har ikke meget av normer
hos oss her i N.S.R.
vi er ikke trenet i former
og i «Presenter gevær!».
Men dere som selv var derute
dere vet at når bombene falt
da kunne de lett tatt en rute
så nå det var dere det gjaldt.
Og vi gjør i aften en enkel salutt
som venner og ikke soldater
og vier et stille minnets minutt
til de falne kamerater. –

Til Norges Roforbund ved 50-års jubileet.

1950

Jeg hilser Norges Roforbund fra alle Norges roere
fra bauger, stroker, coxer med, fra treere og toere,
fra dem som trener hardt for race, fra langtursfolk i rum sjø,
kort sagt fra alle årens menn fra Halden opp til Tromsø.

«Det ligger et land mot den evige sne» -

ja, visst gjør det det.

Men det ligger her også skjønt tett under pol
med glitrende skjærgårdssund blå som fiol –
badet i sol.

Det velter et hav mot steingrå strand,

Det stanses av holmer og skjær –

O land, de tusen øers land

Det er det Norge er!

Det veldige hav blir til fjord og vik

og brenning og brott høyst til sjøfuglskrik,

straks innenfor der hvor dønningen skyller

er alt bare fred og idyller,

og båter i ly for de skjeggete sjøene

kan rent leke gjemsel der inniblant øene.

Så boltrer seg tusener på tusener av lag

på langtur, i startspurt og treningsstrekks jag

langs kystlinjens tusenmilsstripe,

det kan jo enhver begripe.

Hva sa De? Tusener på tusener av lag?

Nei, ringer fra racebåters åreslag

og folk på en sleidetoft

er nærmest som solstreif en regnværsdag:
De finnes – men ikke ofte!

Hva er det i veien? Tror guttene nå
de ikke har råd til å ro? Men kjære,
jeg skjønner ikke at de har råd
til å *la være*.

Å eie det roparadis
og så la det ligge så urørt som vi
er å eie en have med jordbær i –
og så ikke gidde å spise.

Har krigstiden fjernet fra ungdommens sinn
dens overskuddslyst til å sette no' inn?
Nei, langrenn igjen har rekrutter –
Snart kommer nok *våre* gutter!

For landet hvor i fimbulvintres
favntak endog gråstein splintres
har trass i sin polplass på jorden
et høysommerfestspill fått undt seg,
det gjør deg som roer til medsammensvoren
og slår mens det gnistrer av sommer på fjorden
en drøm av en solkåpe rundt deg.

Du har til bruk i vinterens krok
fått noe å lengte tilbake til,
har fått en tekst- og billedbok
som meget få har make til.

Å ro ut en kveld eller morgen
i minimumsantrekk kledd
og merke at sleiden og åren
og du og ditt lag er ett,
og så ta et strekk så det gnistrer og futter
er nettopp noe for friske gutter!

Merk hvor treningsturens kjede
bygger en formkurve opp
som gir deg intenst den glede
helt å bli dus med din kropp,
Bygger den slik at en mannsalder etter
er ennå den litt under tukt,
og holder et fond av overskuddskrefter
som *fryder seg ved å bli brukt.*
Og det lever igjen «når fjordene blåner»
selv om hårmanken gråner.
Og går det an å trekke på årene
da går det an å trekke på år'ene!

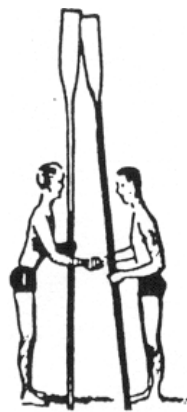
*

Jeg klaget over nettopp nå
at de som rodde var så få.
Et Roforbunds-tilbakeblikk
tross alt gir litt av store susen:
Vi er i dag langt flere *tusen*
enn *hundreder* da starten gikk.
Og alle rodde da her *på havnen* –
Nå byr vi ishavet stavnen!

Slikt er ikke gjort med en spurt på «ti tak»,
når halvsekelklokkene kimer,
da ligger et uselvisk arbeide bak
på hundrede tusener timer.
Du stusser? – Javel, men regn lite grann,
Da ser du at de timer rimer
helt enkelt i dobbelt forstand.

*

Så takker vi for 50 år
for alt vi fikk og ennå får.
Alt godt i tidene som kommer
for årets idrett, den som mest
gir samhold, sunnhet, skjønnhet, fest
i sjø og sol og sommer!

Tale ved NSR's 60. årsjubileum 25. mars 1957

Her gjengis første del av Leif. S. Rodes tale ved N.S.R.'s 60 års jubileumsmiddag:

Nå sitter dere visst og gruer alle sammen og tenker at nå skal vi vel ha hele klubbhistorien. Men

«jeg vil *ikke* fortelle hva jeg har hørt
om klubben fra første til sist.
Det ville nok sikkert falle litt tørt
selv om det var sant og visst.
Men jeg har det fra stifternes egen munn
og fra deres nærmeste krets,
fra dem som stod hos oss i den første stund
at så å si i dette sekund
fyller klubben de treds.»

Alle vet hvor dette er tatt fra selv om det ikke er ordrett sitert. Men er dere klar over at i «Terje Vigen» har Henrik Ibsen med dikterisk intuisjon simpelthen foregrepet og skildret både rosporten i alminnelighet og NSR i særdeleshet? Han har riktignok vært taktfull ved bruken av sin levende modell og retusjert litt så vi må retusjere tilbake igjen. Men det kan ikke være tvil om at det er oss han har tenkt på. Vi kan ha godt av å se oss selv med hans lyne, og jeg gir ordet til Henrik Ibsen:

«Han var i sin ungdom en vill krabat
kom tidlig fra far og mor
og hadde alt døyet mangen dravat
som yngste jungmann om bord.»

Her har vi den stakkars russen utenbysfra som litt forsagt kommer ut i klubben.

«Seil og mast lot han hjemme stå
slik tykkes han best bevart»

og det var fornuftig av ham. Men så får han en åre i neven og blir plassert på en sleide – og får kjeft for alt han gjør både når han beveger seg på vannet *i* båten og på land *med* båten. Men etter en stund får han lov til å ro for alvor og trener seg opp til en kraftig fullvoksen kar. Ikke noe rart at Ibsen kan fortelle:

«Hjemme ved bryggen han steg i land,
men der var det ingen som kjente ham
som reiste som liten gutt.»

Så går årene. Han blir mere og mere glad i klubben og livet der, han har fått noe å se fram til under høst- og vårbløyten i byen:

«Da sturet han kanskje en dag eller to
så rystet han han sorgen av.
Han minnes en kjenning, gammel og tro
det store bølgende hav.»

Her har kanskje Ibsen tatt vel hardt i, for det er jo ikke akkurat på det bølgende hav våre båter beveger seg, skjønt Lysakerfjorden i krigshumør kan sannelig minne om litt av hvert. For ikke å snakke om Langesundsfjorden på langtur. Men Ibsen kjenner også Frognerkilen med Langvik og Snarøsundet:

«Men går dønningen aldri så hult,
innenfor er det som tidest smult
med brekkede bølgedrag.»

Og som et fremtidsbilde fra Holtekilen* og Kjørbobanen kommer de herlige strofer:

«Dit inn Terje Vikens sjekte for
lik en pil gjennom brott og brann,
men bakefter ham i kjølvannets spor
jog joller med mange mann.
Med føttene stemte mot sjektens spant
han rodde så sjøen fosset og brant
og blodet fra neglene sprang.»

Finnes det i verdenslitteraturen en mer besettende skildring av en kapproing? Og Ibsen lar sin unge venn ro seg helt ut, han formelig svimler på målstreken. Det er ingen grunn til å tro at det var annet enn almindelige sommerskyer å se i horisonten, men

«Det var ikke flyktende skyer *han* så!
det var fjelde med tinder og skar
og høyt over alle åsene lå
Imænesadlen bred og blå,
da kjente han at han ble rar!»

Og det er når man blir rar at det er godt å få hjelp til å bære båten opp!
Coxene hører vi lite om, men vi har da de kjente linjene

«Om høsten da grågåsen fløy mot sør
han møtte den underveis.»

Grågåstrekket! Det er ikke akkurat coxenes ildnende tilrop vi hører derfra, men et ekko av den rustne, anstrengte litt dagen-derpå-pregede rest av en røst som coxene sliter med gjennom hele rosesongen og som nå også ikke-roere kjenner fra den mesterlige etterligning hos Luis Armstrong.

«Så lakket og led det til krigens år»

Nei, vi hopper over det. Det er fest i dag. Men jammen var han synsk, den gamle Henrik.

Vi snakker heller om vårt strev med økonomien. Det hadde Ibsen sympati for, og han forsto betydningen av den kvinnelige innsats der. Hør de bedårende linjer om stjernepiken:

«Men den som frelste da verst det knep
det var nok den lille der.»

Baderoeren kjenner han til bunns:

«Han løftet en åre med bladet opp
og hugg den i sjektens bunn.»

Kjenner dere dere selv igjen? Å jo, jeg ser hos noen hver av dere at

«det jog et minne om halvglemt dåd
lik et lyn over lordens trekk.»

Men Schwam d'rüber. Jeg vil nødig se for megen anger og ruelse rundt bordet her og kanskje oppleve at

«den sterke mann ligger med bønn og gråt
i kne på korvettens dekk.»

Men det avgjørende bevis på at det er NSR Ibsen tenker på med sitt her herlige epos har jeg gjemt til slutt: Innledningen, mottoet til det hele:

«Det bodde en underlig gråsprenget en
på den ytterste nøkne ø.
Han gjorde visst intet menneske mén
hverken på land eller sjø.
Dog stundom gnistret hans øyne stygt
helst mot urolig vær,
da sa han ord som sjelden blir trykt,
og da var det få som uten frykt
kom Terje Viken nær.»

Men hvem var egentlig denne merkelige mannen? Den gråsprengte på ytterste ø? «Han var som en ungdom frisk» står det. Er det noen tvil? Onkel Jens** på «Gåseskjær»! Speidende mot fjordmunningen med sønnavinden som kommer truende og skumtoppet og tar fra ham sjansen til å ro hjem i ett strekk og under de klassiske 50 minutter. «Fanden også» sier Jens.

«Men så svingte han åren og sprang ombord
og reiste fra flokken når hjem han fór
i solskinn den gamle ørn.»

* Holtekilen var den mest brukte regattabanen i Oslo-området før 2. verdenskrig.

** Jens Knudsen, æresmedlem av både Bergens Roklub og Norske Studenters Roklub. Formann Norges Roforbund 1918 - 1921. Roklubbens mest aktive mosjonsroer fra innmelding i 1921 og nesten frem til sin død i 1958.

Leif Sundt Rode var født i 1885 og døde i 1967. Høyesterettsadvokat, revyforfatter, idrettsadministrator med meget mere. I Norske Studenters Roklub (NSR) kjent som forfatter av klubbsanger og viser under pseudonymet «Edor».

Rode var medlem av NSR fra 1906. Han deltok i en firer under OL i Stockholm i 1912. Han var formann i NSR 1913-1914 og igjen i 1922-1923. Formann i Norges Roforbund 1915-1917. Han var president i Norges Riksforbund for Idrett 1918–1919 og medlem av tremannskomiteen som 1920 fremmet forslag om omorganisering av idretten i Norge; president i Norges Landsforbund for Idrett 1925–1930. Rode var formann i Foreningen til Ski-Idrettens Fremme 1952–1954.